

УДК 351.854(477.74)«1920/1930»

О.В. ПРИНЬ

**Формування пам'яткоохоронної мережі
Одеської губернії (округи, області)
в 1920-х – на початку 1930-х років**

У статті проведено історичний пошук та аналіз формування системи охорони культурної спадщини на теренах Одеської губернії (округи, області) на архівних матеріалах. Розкрито структуру державних органів та проведені практичні заходи з охорони пам'яток, простежено роль ВУАН у збереженні культурної спадщини, розкриті заходи Одеського губернського комітету охорони пам'яток мистецтва і старовини та Одеської крайової комісії по охороні пам'яток матеріальної культури та природи.

Ключові слова: губернський відділ народної освіти, музейна секція, Одеська комісія краєзнавства ВУАН, Одеський історико-археологічний музей, Дложевський С.С., Ряппо Я.П., Оксман Ю.Г., Зейлігер Й.Д., Крисін Ю.П., архів, пам'ятки культурної спадщини.

В Україні одним із найбільших насичених музеями та пам'ятками архітектури, археології, природи та історії поправу є Одеса та території, які в 1920-ті роки входили до складу Одеської губернії (Північно-Західне Причорномор'я). Дослідження історії становлення та розвитку наукових, освітніх установ та інституцій, що входили до системи охорони пам'яток, дозволить вивчити позитивний і негативний досвід реалізації нагальних державних завдань з охорони культурної спадщини у південному регіоні сучасної України. Попри велику значимість міста Одеси як великого культурного осередку в суспільно-громадському житті України, розмаїття музеїв, значну кількість митців і пережитих історичних подій, що відбувалися на теренах Одещини, історія становлення музейної мережі, формування та реалізація пам'яткоохоронних заходів, що відбувалися в 1920-х – на початку 1930-х років не знайшла свого належного висвітлення у науковій періодиці й узагальнюючих наукових працях.

Після завершення військових дій, встановлення радянської влади в Одесі (лютий 1920 р.), створення Одеської губернії (16 квітня 1920 р.) гостро постають питання формування державного управлінського апарату та відновлення керованості регіоном, збереження його культурної спадщини. Одеська губернія початку 1920-х років представляла велику частину України, до якої входили нинішні Одеська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська та частини Дніпропетровської та Запорізької областей.

Поступово формується виконавчий апарат губернії, проводиться інвентаризація та націоналізація промислових підприємств, установ культури й освіти. У структурі Одеського губвиконкому формуються владні інституції, зокрема й відділ народної освіти, до головних завдань діяльності якого

віднесені: боротьба з неписьменністю, формування культурно-освітньої мережі з клубів, хат-читалень, музеїв і реалізації заходів з охорони пам'яток культурної спадщини тощо. Одеський губернський відділ народної освіти в 1920–1921 роках очолив Ян Петрович Ряппо¹.

За керівництва Я.П. Ряппо у структурі губернського відділу народної освіти був створений позашкільний підвідділ, який поділявся на декілька секцій: шкільно-курсову, бібліотечну, секцію клубів і народних домів, секцію народних університетів та лекторське бюро, музейно-виставково-екскурсійну секцію, екскурсійну підсекцію, секцію мистецтв з літературною, єврейською підсекціями та підсекцією кіно. Згодом у структурі відділу виокремлюється музейна секція.

Станом на початок 1920 р. всі питання музейної роботи та охорони пам'яток покладалися на музейну секцію позашкільного підвідділу Одеського губернського відділу народної освіти, яка складалася з двох підсекцій: 1) архівно-музейної (керівник і водночас завідуючий всією музейною секцією – Юліан Григорович Осман²) та 2) екскурсійної. До повноважень музейної секції відносився нагляд за всіма губернськими та міськими архівами і музеями.

Перші практичні кроки діяльності музейної секції охопили два великі напрями роботи: по-перше, націоналізація та прийняття в оперативне управління губернським відділом освіти всіх одеських міських музеїв, проведення їхнього всебічного обстеження та налагодження функціонування; по-друге, прийняття в управління всіх історичних архівів Одеси, проведення роботи з наукового опрацювання матеріалів архіву Новоросійського генерал-губернаторства, архівів градоначальства та Одеського жандармського управління [1]. Професор Ю.Г. Оксман очолив новостворене обласне архівне управління й усю архівну галузь регіону.

Завдяки невтомній праці Ю.Г. Оксмана на ниві охорони та збереження архівної спадщини в Одеській губернії були врятовані від знищення та надій-

¹Ряппо Ян Петрович (30.03.(11.04).1880, Веронський повіт, Естонія – 14.04.1958) народився у родині селян. У 1917 р. Я. П. Ряппо переїхав до України і став одним із організаторів радянської влади на її півдні, зокрема в Миколаєві та Одесі. Водночас він очолював губернські відділи освіти: в 1919 р. – у Миколаєві, в 1920 р. – в Одесі. З 1921 до 1928 р. обіймає посаду заступника народного комісара освіти УСРР.

²Оксман Юліан Григорович (11.01.1895, Вознесенськ Херсонської губернії – 15.09.1970, Москва) – архівіст, історик літератури. Працював у Петроградському університеті (1917–1919), археологічному інституті (1919), археографічній комісії (1915–1919), Державному архіві в Петрограді (1917–1920), з 1920 до 1923 р. завідував Одеським губернським архівним управлінням, музейною секцією губернського відділу народної освіти, був ректором Одеського археологічного інституту (1921–1923) (див.: [Малінова Г. Оксман Юліан Григорович // Українські архівісти : Біобібліографічний довідник. – Вип. 1 (XIX ст. – 1930-ті рр.). – К., 1999. – С. 259; Матяш І.Б. Археологічні інститути в Києві та Одесі // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В.А. Смілій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наукова думка, 2003. – Т. 1 : А–В. – С.134)

шли на державне зберігання понад 70 фондів різних ліквідованих установ, зокрема: Новоросійського генерал-губернаторства (76000 справ), Одеського градоначальства (35000 справ), Цензурного комітету (6500 справ), Одеського поліцеймейстера (3000 справ), міського архіву (2000 справ), архіву жандармського управління (4000 справ), архіву Розшукового відділення (200 справ), архіву охоронного відділення (2000 справ), архіву залізнично-жандармського відділення (1500 справ) тощо [2].

Після відновлення радянської влади в центрі та на місцях в губерніях почали відновлюватись старі та створюватись нові губернські комітети охорони пам'яток мистецтва і старовини (далі – ГУБКОПМІС). Осторонь не стала й Одещина. За свідченням архівних документів у січні 1921 р. структура та персональний склад губернського відділу народної освіти зазнають значних змін. Так, він складався з 8 структурних одиниць: підвідділ політосвіти (9 чол.), агітаційно-лекторська секція (4 чол.), секція художньої пропаганди (22 чол.), клубна секція (17 чол.), бібліотечна секція (4 чол.), комісія з ліквідації неписьменності (7 чол.), ГУБКОПМІС (5 чол.) та музейно-екскурсійна секція (6 чол.) [3].

Таким чином, у структурі Одеського губернського відділу народної освіти був створений ГУБКОПМІС на правах окремої секції. До його першочергових завдань відносились: реєстрація, дослідження, видання та популяризація пам'яток мистецтва, старовини та природи. Одеський ГУБКОПМІС очолив одеський архітектор Йосип Давидович Зейлігер. У складі комітету працювали 4 члени комісії, зокрема – М.В. Замечек³.

³Зейлігер Йосип Давидович (1882, Одеса – 1968, Одеса) – архітектор, учений, педагог, пам'ятоохоронець, музейник. Закінчив Одеську художню школу (1904), Академію мистецтв у Петербурзі (1915). У 1919–1922 роках – голова Комітету охорони пам'яток мистецтва і старовини Одеського губернського відділу народної освіти, в 1922–1923 роках – завідувач відділу художньої освіти Одеського губвиконкому, в 1922 р. – музейний інспектор, голова музейного фонду м. Одеси, з 1921 р. – професор Одеського політехнікуму образотворчих мистецтв (у 1923–1927 роках ректор цього навчального закладу), в 1924 р. – директор Одеського державного художнього музею (нині – Музей західного і східного мистецтва) (див.: ЦДАВО України, ф. Р-166, оп. 12, спр. 2730, арк. 3; Пилявский В.А. Здания, сооружения, памятники Одессы и их зодчие ; 2-е изд. – Одеса : Optimum, 2010. – С. 186).

Замечек Мойсей Викторович (12.06.1880, Санкт-Петербург – 18.09.1958, Одеса) – архітектор, учений, педагог, пам'ятоохоронець. Закінчив Одеське художнє училище та Академію мистецтв у Санкт-Петербурзі (1908). З 1918 р. – викладач архітектури в Одеському політехнічному інституті, в 1919–1922 роках – член Комітету охорони пам'яток мистецтва і старовини Одеського губернського відділу народної освіти, з 1920 р. – професор Одеського інституту образотворчих мистецтв, потім – Одеського інституту інженерів цивільного та комунального будівництва. Спільно з професором Й.Д. Зейлігером заснував музей «Старая Одесса», займався питаннями вивчення й охорони архітектурної спадщини Одеси та Північного Причорномор'я (див.: Пилявский В.А. Здания, сооружения, памятники Одессы и их зодчие ; 2-е изд. – Одеса : Optimum, 2010. – С. 186).

Окрім одеського ГУБКОПМІС, продовжувала діяти музейно-екскурсійна секція Одеського губернського відділу народної освіти, яку очолив український вчений, педагог С.С. Дложевський⁴.

Характеризуючи музейну сферу Одеської губернії, зазначимо, що загалом на обліку тут на початку 1920-х років перебувало 29 музеїв. Із них у м. Одеса – 13 (3 історичних, 3 художніх, 7 сільськогосподарських, промислово-технічних і педагогічних). По округах губернії музеї розподілені таким чином: у Миколаївському – 5, Херсонському – 3, Єлисаветградському – 2, Первомайському – 2, Балтському – 2, Одеському – 2. Загалом, музейна мережа повинна була стати важливою частиною пам'яткоохоронної системи губернії.

Основна діяльність музейного підвідділу та його підзвітних музейних установ у зимовий період скорочувалася, головним чином, через відсутність опалення приміщень музеїв. Це призводило до порушення усталеного графіка роботи музейних установ. Здебільшого у музеях зберігалася температура 3–4°C, деякі взагалі не опалювалися – наприклад, промислово-технічний і сільськогосподарський. Поза межами Одеси, в підзвітних округах, музеї взагалі не опалювалися за браком палива та фінансування [4].

Одеський ГУБКОПМІС був створений у складні часи, коли в умовах тотального зменшення централізованого фінансування багатьох місцевих музеїв, ліквідації та реорганізації структури центрального апарату НКО УСРР та передачі питань музейної справи й охорони пам'яток у відання Головополітосвіти не встиг повноцінно розгорнути свою практичну діяльність.

У невеликий період існування Одеського ГУБКОПМІС (січень 1921 – червень 1922 р.) відбулося засідання колегії, на якому розглянуто питання про перехід до підпорядкування комітету Музею витончених мистецтв при колишньому Новоросійському університеті, започатковано фотографування архітектурних пам'яток Одеси, взято на облік 210 предметів мистецтва, проведено підготовчі роботи з організації екскурсій у Крим, розроблено технічний план проведення археологічних досліджень біля с. Усатове [5].

⁴Дложевський Сергій Степанович (22.09.1889, Кам'янець-Подільський – 24.10.1930, Одеса) – вчений-літературознавець, мовознавець, археолог, краєзнавець. Закінчив у 1911 р. історико-філологічний факультет Університету св. Володимира у Києві. 24 липня 1919 р. обраний науковим співробітником Української академії наук зі спеціальних доручень. З 1920 р. – директор Одеського історико-археологічного музею, з 1923 р. – голова Одеської комісії краєзнавства, з 1926 р. – крайовий інспектор з охорони пам'яток матеріальної культури та природи. Автор наукових праць з античної археології, епіграфії та мовознавства. Разом із Б.В. Фармаковським і М.Ф. Болтенком проводив розкопки в Ольвії (див.: ЦДАВО України, ф. Р-166, оп. 12, стр. 2177. арк. 12–12 зв.; Корпусова І.В. С.С. Дложевский и Одесская комиссия краеведения // 150 лет Одесскому обществу истории и древностей (1839–1989) : тез. докл. юбил. конф. 27–28 окт. 1989 г. – Одесса, 1989. – С. 39–41; Дороніна Н. Сергій Дложевський – український вчений, філолог і археолог (1889–1930) // Етнічна історія народів Європи. – К. : УНІСЕРВ, 2011. – Вип. 36. – С.75–78)

До реалізованих практичних заходів можливо зарахувати проведені спеціалістами архітекторами ГУБКОМПІС натурні обстеження стародавніх будівель, зокрема палацу Розумовського зі складанням відповідних креслень, сформовано план і положення музею «Подарунку Одеського ГУБКОМПІС – Донбасу», який складався з відділів: художнього, наочної пропаганди та відділу, який би знайомив відвідувачів з Одещиною, узагальнював матеріали для створення археологічної мапи губернії тощо [6].

На початковому етапі роботи структура державних органів управління пам'яткоохоронною сферою була несталою через переформатування центральних органів управління, зокрема, виділення архівної галузі в окрему сферу управління. На початку 1921 р. відбуваються структурні зміни центрального апарату НКО УСРР, що позначилися на місцевій структурі державних органів управління охороною пам'яток.

Так, у квітні 1921 р. ВУКОПМІС був реорганізований у Головмузей (Головне управління у справах музеїв та охорони пам'яток мистецтва, старовини й природи) при НКО УСРР. Відповідно до положення про Головмузей від 24 серпня 1921 р., він успадкував структуру та функції ВУКОПМІС. Але вже у листопаді 1921 р. його штат був суттєво скорочений – до 15 співробітників, 20 грудня 1921 р. він узагалі був переданий у підпорядкування Головополітпросвіти при НКО УСРР, припинивши, відтак, своє існування як самостійний орган. У 1922 р. музейний відділ переходить у підпорядкування Губполітпросвіти, а вже у червні 1922 р. Одеський ГУБКОПМІС цілком припинив своє існування [7].

Наукова спільнота, а саме ВУАН, була дуже стурбована реорганізацією молоді загальнодержавної пам'яткоохоронної структури, скороченням співробітників, задіяних в охороні пам'яток у центрі та на місцях. Наприкінці 1922 р. Президент ВУАН В.І. Липський звернувся до НКО УСРР з пропозицією залучити до пам'яткоохоронної структури управління науковий потенціал учених ВУАН, а від держави вимагали зберегти хоча б мізерне фінансування, щоб забезпечити витрати на відрядження, пошту й телеграф [8].

Керівництво ВУАН поклало багато надій на місцевих науковців (археологів, архітекторів), що вони зможуть на низовому рівні, через створення академічних наукових інституцій виправити ситуацію. Так, в Одесі спроби С.С. Дложевського відродити діяльність Одеського товариства історії та старожитностей, заснованого ще в 1839 р., не мали успіху. Останнє засідання цієї поважної та впливової в минулому інституції відбулося у травні 1922 р., а більшість його учасників емігрувала за кордон [9].

Враховуючи бажання ВУАН очолити справу охорони пам'яток в країні, С.С. Дложевському було доручено створити науковий осередок із підпоряд-

куванням академії наук. При формуванні пам'яткоохоронної мережі Одеської губернії під егідою ВУАН важливою науковою складовою стає Одеська комісія краєзнавства, заснована 26 серпня 1923 р. головою Комісії призначено відомого вченого-археолога, проф. С.С. Дложевського, а до персонального складу ввійшло багато відомих вчених Одещини [10]. За своїм статутом Одеська комісія краєзнавства налічувала 4 секції, що представляли основні напрямки досліджень: археологічна, натуральних (природничих) багатств краю, соціально-історична й етнографічно-лінгвістична [11]. С.С. Дложевському вдалося об'єднати значні наукові сили істориків, археологів етнографів, філологів у вивченні Одеського регіону та суміжних територій. Діяльність комісії відбувалася на базі Одеського історико-археологічного музею та в тісній співпраці з його науковцями. Наукові розвідки проводилися за визначеними секціями та були направлені на всебічне вивчення історії краю: створення археологічної мапи Одеської губернії, систематизації музейних експонатів, проведенні археологічного вивчення Ольвії, Березані, Куяльника тощо.

Після скасування в Одесі ГУБКОПМІС місцеві архітектурні пам'ятки без належного догляду та охорони почали руйнуватися за активного сприяння місцевих жителів. Враховуючи відсутність спеціально уповноважених органів з охорони пам'яток, С.С. Дложевський звернувся у липні 1923 р. до Наукового комітету Укрголовпрофосу НКО УСРР з пропозицією покласти пам'яткоохоронні наглядові функції за пам'ятками архітектури у Одесі на музей. Працівники Одеського історико-археологічного музею вже мали практичний досвід з охорони пам'яток археології Ольвії [12]. Розглянувши згадане звернення, в НКО УСРР погодилися доручити охорону архітектурних пам'яток Раді при археологічному музеї. За своїм складом до Ради музею входили сам С.С. Дложевський (директор музею); Й.Д. Зейлігер (ректор Одеського політехнікуму образотворчих мистецтв), а також представники відділу благоустрою губернського комунального відділу та відділу управління губвиконкому [13].

Наступною подією, що визначила подальше становлення державної пам'яткоохоронної мережі, стало створення в Одесі Одеської крайової комісії по охороні пам'яток матеріальної культури та природи (1926–1932). На засіданні Президії Укрголовнауки НКО УСРР 27 лютого 1926 р. за головування М.І. Яворського було заслухано питання за доповіддю В.В. Дубровського «Про Краєві комісії охорони пам'яток культури й природи». На цьому засіданні було ухвалено рішення про створення в Україні – як ланки державного управління – чотирьох крайових комісій з охорони пам'яток матеріальної культури та природи: з 1 січня 1926 р. – у Києві (при Київському музеї ім. Т. Шевченка); з 1 березня 1926 р. – у Харкові (при Харківському музеї

українського мистецтва), Катеринославі (при Катеринославському музеї) та Одесі (при Одеському історико-археологічному музеї) [14].

Цим же рішенням ухвалено й призначення фахівців-науковців на посади інспекторів. На посаду інспектора Одеської крайової комісії по охороні пам'яток культури та природи призначено (як тимчасово виконуючого обов'язки) проф. С.С. Дложевського.

Відповідно до Постанови ВУЦВК і РНК УСРР від 16.06.1926 р. «Про пам'ятки культури та природи» була створена нормативно правова база під справу охорони пам'яток в УСРР. На підставі цієї постанови до компетенції крайових інспекторів віднесено такі завдання охорони пам'яток: реєстрація пам'яток культури та передача цих реєстрів до НКО та окрвиконкомів, організація охорони та загальний догляд за збереженням археологічних пам'яток (городища, кургани, руїни будинків, фортець тощо). Для реалізації покладених завдань інспектор міг організовувати експедиції для дослідження пам'яток культури.

За період роботи з 1926 до 1930 р. Комісія виявила, склала списки пам'яток культури по всіх округах у межах своєї відповідальності. До складу комісії з виявлення пам'яток входили: О.О. Браунер, М.Ф. Безчасний, М.В. Замечек, Й.Д. Зейлігер, О.О. Рябінін, Ф.Е. Кюнер, В.І. Гошкевич, А.В. Добровольський, І.В. Конопуло-Фабріціус, Ф.Т. Камінський, М.Д. Лагута й інші [15]. Здійснена робота з виявлення пам'яток культурної спадщини була завершена взяттям їх на облік і державну охорону. Зазначимо, що на 1930 р. у зоні відповідальності Одеської крайової комісії по охороні пам'яток культури було загалом узято на державний облік 245 пам'яток культурної спадщини, з них: археології – 145, архітектури – 61, історії – 12, пов'язаних із революційними подіями – 27 [16].

Окрім виявлення пам'яток, здійснювалася експертиза цінностей, що планувалися вивозити за кордон, догляд за реставраційними роботами на архітектурних пам'ятках, дослідження на археологічних пам'ятках, зокрема, давньогрецькій колонії Ольвії, о. Березані, передмісті Одеси Лузанівка, с. Курисово-Покровському тощо.

Після смерті С.С. Дложевського на посаду Одеського крайового інспектора з охорони пам'яток матеріальної культури було призначено Георгія Петровича Крисіна [17]. Він продовжив реалізацію пам'яткоохоронних заходів і розбудову охоронної справи в регіоні, додавши на вимогу часу до основної діяльності виявлення революційних пам'яток громадянської війни. За його керівництва крайова комісія перетворилася 1932 р. на Одеську обласну комісію охорони пам'яток матеріальної культури. Розширилася мережа

громадських кореспондентів комісії до 139 осіб станом на 1 березня 1933 р. – проти 18 осіб у 1930 р. та 63 осіб в 1931 р. Обласною комісією продовжувалася здійснювалася фахова експертиза творів мистецтв, що підлягали вивозу за кордон. Так, тільки в 1930 р. проведено 282 експертизи, на підставі чого отримано експертного збору 1197 руб., тощо [18].

Таблиця 1.

Кількість зареєстрованих пам'яток культурної спадщини Одеською крайовою комісією по охороні пам'яток культури на 1930 р.

Округи	Археології	Архітектури	Історії	Революційні	Меморіальні	Разом
1. Зінов'ївська	6	3	1	3	-	16
2. Криворізька	11	2	-	-	-	13
3. Мелітопольська	10	6	-	7	-	23
4. Миколаївська	13	12	6	3	-	34
5. Одеська	1	32	4	11	-	48
6. Первомайська	67	1	-	-	-	68
7. Херсонська	37	5	1	-	-	43
	145	61	12	27	-	245

Таким чином, у 1920-х роках початковий етап у побудові пам'яткоохоронної мережі в Одеській губернії пройшов дуже складний і тернистий шлях від створення губернського органу охорони – ГУБКОПМІС до його ліквідації. І тільки завдячуючи небайдужій інтелігенції Одеси та за сприяння ВУАН була відновлена практика виявлення, обліку й охорони пам'яток культурної спадщини на базі Одеського історико-археологічного музею. У складний період початку 1920-х років С.С. Дложевський, дякуючи своєму авторитетові, акумулював у собі наукову, освітню й управлінську ланку пам'яткоохоронної роботи на Одещині. На початку 1930-х років відбулася трансформація пам'яткоохоронної мережі відповідно до змін у адміністративно-територіальному поділі країни. Проте, завдяки спільним зусиллям науковців ВУАН і місцевих учених – археологів, архітекторів, істориків, художників, за сприяння державних органів управління, було здійснено комплекс заходів, направлених на захист культурної спадщини, внаслідок чого відбулося створення державної системи охорони пам'яток на Одещині.

Джерела та література

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), ф. Р-166, оп. 1, спр. 945, арк. 12–12 зв.
2. Там само, арк. 60–60 зв.
3. Там само, оп. 2, спр. 269, арк. 8.
4. Державний архів Одеської області (далі – ДАОО), ф. Р-150, оп.1, спр. 601, арк. 42–43.
5. ЦДАВО України, ф.Р-166, оп. 2, спр. 269, арк. 19 зв.
6. Там само, арк. 28–30, 41–44.
7. ДАОО, ф. Р-227, оп. 1, спр. 157, арк. 98.
8. ЦДАВО України, ф.Р-166, оп. 2, спр. 456, арк. 19–22 зв.
9. Корпусова И. История археологической науки на Юге Украины в первые годы советской власти. Сергей Степанович Дложевский (1889–1930) [Електронний ресурс] / И. Корпусова, Т. Полесина // Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею. – 2007. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.odessa.ua/publication5/stat09.htm>.
10. Отчет Бюро Комиссии (1 октября 1923–1 апреля 1924) // Вісник Одеської комісії краєзнавства при ВУАН. – Одеса, 1924. – Ч. 1. – С. 1.
11. Статут Одеської Комісії Краєзнавства при ВУАНі // Вісник Одеської комісії краєзнавства при ВУАН. – Одеса, 1924. – Ч. 1. – С. 3–4.
12. ЦДАВО України, ф.Р-166, оп. 2, спр. 456, арк. 123.
13. Там само, арк. 122.
14. ДАОО, ф. Р-39, оп. 1, спр. 2, арк. 47–48.
15. Збірник матеріалів Одеської краєвої комісії для охорони пам'яток матеріальної культури та природи // Видання Одеської краєвої комісії для охорони пам'яток матеріальної культури та природи НКО УСРР ; УпрНаука. – Одеса, 1927. – С. 5.
16. ДАОО, ф. Р-969, оп. 5, спр. 701, арк. 29.
17. ЦДАВО України, ф.Р-166, оп. 6, спр. 9409, арк. 15; 26. ДАОО Ф. Р-39, оп. 1, спр. 62, арк. 31.
18. Науковий архів Інституту археології НАН України, ф. ВУАК, спр. 489А., арк. 2.

Прынь А. В. Формирование сети по охране культурного наследия Одесской губернии (округи, области) в 1920-х – начале 1930-х гг.

В исследовании проведен исторический поиск и анализ формирования системы охраны культурного наследия на территории Одесской губернии на архивных материалах. Рассмотрены мероприятия и структура государственных органов, роль ВУАН в сохранении культурного наследия, рассмотрены основные мероприятия, проведенные Одесской краевой комиссией по охране памятников материальной культуры и природы.

Ключевые слова: губернский отдел народного образования, музейная секция, Одесская комиссия краеведения ВУАН, Одесский историко-археологический музей, Дложевский С.С., Ряппо Я.П., Оксман Ю.Г., Зейлигер И.Д., Крысин Ю.П., архив, памятники культурного наследия.

Рyпп О. V. Building a network for the cultural heritage protection of Odessa region in the 1920–1930s: the structure, people and institutions

In a study the historical search and analysis of the system of cultural heritage protection's formation in the Odessa region on archival materials was conducted. Activities and structure of state organs, UAS's role in cultural heritage's conservation was studied. Also the main activities undertaken Odessa region commission on protection of monuments of material culture and nature was considered.

Key words: the regional Department of Education, the museum section, Odessa Local History Commission of UAS, Odessa Historical and Archaeological Museum, Dlozhveskiy S.S. Ryappo Ya.P., Oksman Yu.G., Zeiliger I.D., Krysin Yu.P., archives, monuments of cultural heritage.

Подано до друку: 31.03.2016 р.